

УДК 355.457.2:358.11.6 (043.3)

М. О. Єрмошин

О. А. Олещенко

А. А. Побережний

МЕТОДИ РОБОТИ КОМАНДИРА ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВИРОБЛЕННЯ ЗАМИСЛУ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОПЕРАЦІЇ З УРАХУВАННЯМ СТРЕСОВИХ ОБСТАВИН

Розглянуто процес вироблення замислу спеціальної операції військової частини Національної гвардії України з урахуванням стресових обставин.

Ключові слова: *замисел участі у спеціальній операції, стресові обставини.*

Постановка проблеми. Серед основних завдань, що виконує Національна гвардія України (НГУ), – охорона громадського порядку, проведення спеціальних операцій, забезпечення проведення масових заходів та приймання участі в ліквідації масових заворушень тощо [1, 2, 3]. У довіднику [6] визначено порядок вироблення замислу участі у спеціальній операції командиром на виконання поставленого завдання, а саме: усвідомити завдання, оцінити обстановку, провести рекогносцировку, організувати взаємодію і зв'язок. Підходи, наведені у керівних документах, визначають тільки порядок вироблення замислу, а питання методів роботи органів управління військової частини під час підготовки та ведення спеціальної операції з урахуванням *стресових обставин не надані.*

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

На сьогодні є значна кількість праць з питань методів роботи командира та штабу військової частини Національної гвардії України під час вироблення замислу участі у спеціальній операції (СО) [5–8]. Однак питання щодо вироблення раціонального варіанта дій гвардії у спеціальній операції з урахуванням стресових обставин висвітлені в літературі недостатньо.

Метою статті є формування переліку чинників, які більшою мірою визначають особливості процесу вироблення замислу участі у спеціальній операції з урахуванням стресових обставин, що впливають на командира та офіцерів штабу військової частини Національної гвардії України.

Виклад основного матеріалу. Замисел участі у спеціальній операції командира військової частини НГУ складає основу організації та проведення всіх заходів щодо

підготовки і ведення спеціальної операції. Тому правильний замисел командира, що ґрунтується на правильному прогнозі майбутньої ситуації, є важливою умовою успіху. Таким чином, прогноз майбутніх дій НГУ є однією із сторін процесу вироблення замислу участі у спеціальній операції з урахуванням стресових обставин, що впливають на командира та офіцерів штабу.

Стрес – сукупність реакцій організму на вплив різних несприятливих факторів-стресорів (фізичних або психологічних), що порушує його гомеостаз, а також відповідний стан нервової системи організму. У медицині, фізіології, психології виділяють позитивну (еустрес) і негативну (дистрес) форми стресу [4].

На командира військової частини Національної гвардії України під час вироблення замислу участі у спеціальній операції можуть мати вплив такі стресові обставини [3]:

– вироблення замислу участі у спеціальній операції, яке здійснюється у скорочений час у складній обстановці, що недостатньо відома і постійно змінюється, побоювання помилок, відповідальність не за наслідки реалізації замислу, а за недоліки у його підготовці;

– психологічне та фізичне виснаження людини;

– незрозумілість мети дій;

– реальна загроза життю людини від можливих порушників громадського порядку, злочинців і незаконних збройних формувань, місцевого населення (демонстрантів), осмислення можливості виникнення необхідності ризикувати своїм життям;

– вплив факторів навколишнього середовища на психіку й особистість

людини, присутність засобів масової інформації, залучення інформаційних систем (Internet), телефону тощо;

– дезінформування, імітація, лобіювання, маніпулювання, пропаганда й шантаж тощо.

Процес вироблення замислу участі у спеціальній операції – це вибір одного з можливих альтернативних способів (варіантів) дій НГУ для виконання поставленого завдання. На практиці з урахуванням стресових обставин вибрати той чи інший спосіб дії можна лише на основі аналізу та синтезу значень низки суперечливих показників. Тому головною проблемою вироблення замислу участі у СО є пошук розумного компромісу між цими суперечливими показниками в інтересах досягнення максимальної ефективності дій підрозділів НГУ. Вироблення замислу участі у СО здійснюється *паралельно приведенню НГУ в готовність* до виконання поставленого завдання.

Причому бездіяльність командира під час підготовки СО чи службово-бойових завдань, у бойовій обстановці, коли замисел участі у СО визначається за хвилини, не припустима, оскільки це полегшує завдання противнику, призводить до поразки та загибелі [4, 9].

У підготовці даних для вироблення замислу участі у СО беруть участь практично всі органи управління військової частини НГУ відповідно до їх функціонального призначення. Тому у визначенні методу вироблення замислу участі у СО повинна знайти своє відображення робота не тільки командира, але й посадових осіб, що беруть участь. Мають бути враховані стиль роботи командира, його особисті якості, підготовленість і досвід роботи; умови обстановки, особлива наявність директивного часу, що визначив старший начальник, на вироблення замислу участі у СО і новизна даних обстановки; склад посадових осіб і технічних засобів, що залучаються до підготовки даних, аналізу й оцінювання можливих варіантів дій підрозділів НГУ; розподіл функцій між посадовими особами у процесі підготовки і порядок їхньої роботи; вироблення й оцінювання можливих варіантів замислу участі у СО; порядок оформлення замислу участі у СО і доведення його до виконавців.

Навіть після повної та правильної підготовки спеціальної операції можуть бути безуспішними результати службово-бойової діяльності або пов'язані з неприпустимими втратами. Противник може виявитися сильнішим, під час виконання завдання можливі всілякі несподіванки, що можуть переплутати всі плани. У повсякденному житті від

командира очікують “правильних” вчинків та результату. Неправильний результат є наслідком неправильних дій. У бою ж єдиного правильного рішення не буває. Тільки згодом, коли стануть відомі всі обставини, можливо вирішити, який замисел був правильним.

Для цього потрібні: чітке усвідомлення командиром мети та завдання; всебічна й об'єктивна оцінка обстановки; творчий підхід командира до формулювання замислу участі у СО, визначення завдань підрозділам НГУ, порядку їх взаємодії, забезпечення та управління з урахуванням досвіду.

Початок роботи органів управління з вироблення замислу участі у СО починається з моменту одержання завдання або встановленого сигналу і здійснюється у такій послідовності: усвідомлення завдання, розрахунок часу та вибір методів роботи, орієнтування підрозділів НГУ до майбутніх дій; доведення завдання до заступників і віддання вказівок про підготовку даних, віддання попередніх розпоряджень; оцінювання обстановки; визначення замислу участі у СО; визначення завдань і доведення їх до підпорядкованих підрозділів НГУ; визначення питань взаємодії та забезпечення бойових дій; визначення основ управління підрозділами; оформлення й оголошення замислу участі у СО, подання його на затвердження старшому командиру [2, 8].

Кожний з етапів має свій зміст, цілеспрямованість, логіку і може виконуватися тим чи іншим методом залежно від конкретних умов обстановки та інших факторів і насамперед – від наявності часу.

У формулюванні замислу участі у СО особливо виявляються розум, талант, воля, досвід, інтуїція командира, його вміння передбачати хід дій, а також страх відповідальності. Залежно від кількості та складу посадових осіб, що залучаються командиром до підготовки замислу участі у СО, можна виділяти такі методи роботи [2, 5]:

– всю роботу з підготовки замислу участі у СО виконує сам командир;

– командир залучає обмежений (мінімально необхідний) склад офіцерів управління;

– одні питання замислу участі у СО командир виробляє сам, інші – разом з посадовими особами штабу.

За неправильний замисел може бути страх відповідальності перед самим собою, перед

начальством, моральної, кримінальної тощо. Але в будь-якому випадку командир не хоче цього через негативний результат своїх дій. Щоб уникнути ризику виникнення відповідальності, необхідно діяти правильно. Під час виконання службово-бойового завдання в СО, коли досягти позитивного результату, тобто виконання завдання без втрат, практично неможливо, то результат буде “неправильний”. Брак часу на обдумування і розгляд усіх можливих варіантів дій може привести до того, що події будуть розвиватися настільки стрімко, що замисел участі у СО має бути вироблено практично миттєво. Незрозумілість мети службово-бойових дій у СО чи бездіяльність нерідко може навмисно приховуватися в умовах запобігання розгадуванню противником плану.

Іншим сильним фактором, що чинить жорсткий психологічний тиск на особу, що приймає рішення, є страх загибелі або отримання каліцтв, страх потрапити у полон противника, у тому числі страх за інших. Цей страх є проявом одного з основних інстинктів як самозбереження. Страх має так званий інтегральний ефект (накопичення). Усю увагу зосереджують на джерело страху, і всі дії сконцентровані на ухилення від цього джерела. Навіть командир високого рангу, що звик до небезпеки, в першу чергу думає про себе, а не про управління службово-бойовими діями, хоча від джерела небезпеки він порівняно віддалений [4, 9].

За браком додаткової інформації під дію страху починають домислювати, щоб відновити повну картину того, що відбувається, тобто фантазувати у бік причин страху. Нерідко починає здаватися, що підрозділ НГУ діє один проти безлічі підрозділів противника, виникає бажання просто перечекати, поки все це само собою не скінчиться, а противник стріляє влучніше й ефективніше.

Вибір методу роботи командира та штабу визначається характером отриманого завдання та складністю обстановки, часом, що відведений на підготовку даних і вироблення замислу участі у СО, повнотою даних, ступенем підготовленості та стилем роботи штабів, командира і низкою інших факторів.

Якщо час вкрай обмежений, а обстановка істотно не змінюється, то вироблення замислу участі у СО командиром може здійснюватися методом заслуховування коротких довідок від заступників і начальників служб. У цьому

випадку оцінювання обстановки і визначення замислу участі у СО здійснюються одночасно з відданням попередніх розпоряджень підлеглим підрозділам НГУ.

Якщо часу достатньо, то командир вивчає всі попередньо підготовлені штабом матеріали за можливими варіантами дій щодо одержаного завдання. Для вироблення раціонального варіанта дій проводиться аналіз варіантів можливих дій підрозділів НГУ методами математичного моделювання з урахуванням стресових обставин через недостовірні дані, що впливають на командира. Для цього потрібно спочатку побудувати модель участі підрозділів НГУ у СО, а потім за результатами моделювання вибрати найбільш вигідні способи виконання завдання, напрямки зосередження основних зусиль НГУ.

Раціональним варіантом слід вважати той, за якого досягається виконання поставленого службово-бойового завдання у заданий термін за найменших втрат особового складу, зброї, бойової та спеціальної техніки. Відповідно до вибраних варіантів участі підрозділів НГУ у СО визначаються завдання підлеглим підрозділам НГУ, порядок їх взаємодії, забезпечення та управління.

У стресових обставинах *усвідомлення завдання* є першою основною ланкою процесу вироблення замислу участі у СО. Тому це формує спрямованість думки командира щодо визначення області та пошуку найкращого варіанта дій у СО з мінімізацією впливу стресових обставин. Не знаючи обстановки, правильно усвідомити отримане завдання неможливо, тому усвідомлення завдання слід розглядати як процес, що нерозривно пов'язаний з оцінкою обстановки за даними штабів на момент одержання завдання. На різних етапах процесу вироблення замислу участі у СО командирі потрібна різна глибина знання обстановки. На етапі усвідомлення завдання йому в загальному випадку достатньо знання поточної обстановки щодо стану громадського порядку в районі несення служби, стану сил і засобів, які застосовуються для проведення СО, попередження правопорушень і боротьби зі злочинністю, щодо місцевості, метеорологічних та інших умов обстановки.

Усвідомлення командиром завдання включає: усвідомлення та вивчення завдання і замислу старшого начальника, свого завдання; визначення ролі та місця підлеглих підрозділів

НГУ в охороні громадського порядку, заходи, які проводяться НГУ, місцевими державними адміністраціями та громадськими організаціями щодо додержання громадського порядку; завдань сусідів і порядок організації взаємодії між підрозділами, НГУ та іншими зацікавленими органами; терміни готовності.

Під час виконання службово-бойового завдання слід максимально спрощувати дії, а під час підготовки СО – вивчати і доводити до автоматизму дії в стандартних ситуаціях. Це проявляється не тільки у зв'язку зі страхом, а й у зв'язку з діями у складі бойових груп. Імітація бойової активності – кращий подарунок противнику. Те ж саме відбувається і в сфері вироблення замислу участі у СО за складних умов обстановки, коли всі думки зосереджуються на імітації дій або на ухиленні від виконання службово-бойового завдання.

Ефект зосередження уваги на чомусь одному може використовуватися для боротьби зі страхом, коли страх відходить на задній план. Командир може організувати виконання нормативів зі стрільби тощо. Нерідко просте повторення будь-якої римованої фрази допомагає зняти страх.

Фактором, що перешкоджає виробленню замислу участі у СО, є також бойовий стрес або психологічне виснаження. Прояви бойового стресу можуть бути різноманітні, кожна людина по-своєму реагує на велике психічне навантаження. Результатом бойового стресу може бути і надмірна активність, і спроби не звертати уваги на труднощі обстановки. Але якщо реакцією на бойовий стрес є пригнічення нервової системи, то наслідком будуть бездіяльність, безініціативність та халатність.

Правильне розуміння завдання і замислу старшого начальника дозволяє командирі уявити мету СО, наявні сили та засоби, терміни і способи її досягнення, де зосереджуються основні зусилля НГУ. Потім командир усвідомлює своє завдання. Від того, наскільки правильно командир усвідомить поставлене завдання, залежатиме вся подальша робота з підготовки та проведення СО. У процесі усвідомлення завдань сусідів командир визначає, якою мірою їхні дії можуть вплинути на виконання службово-бойового завдання підпорядкованими підрозділами НГУ, що потрібно уточнити під час організації взаємодії з ними.

На основі усвідомлення завдання проводиться розрахунок часу, визначаються

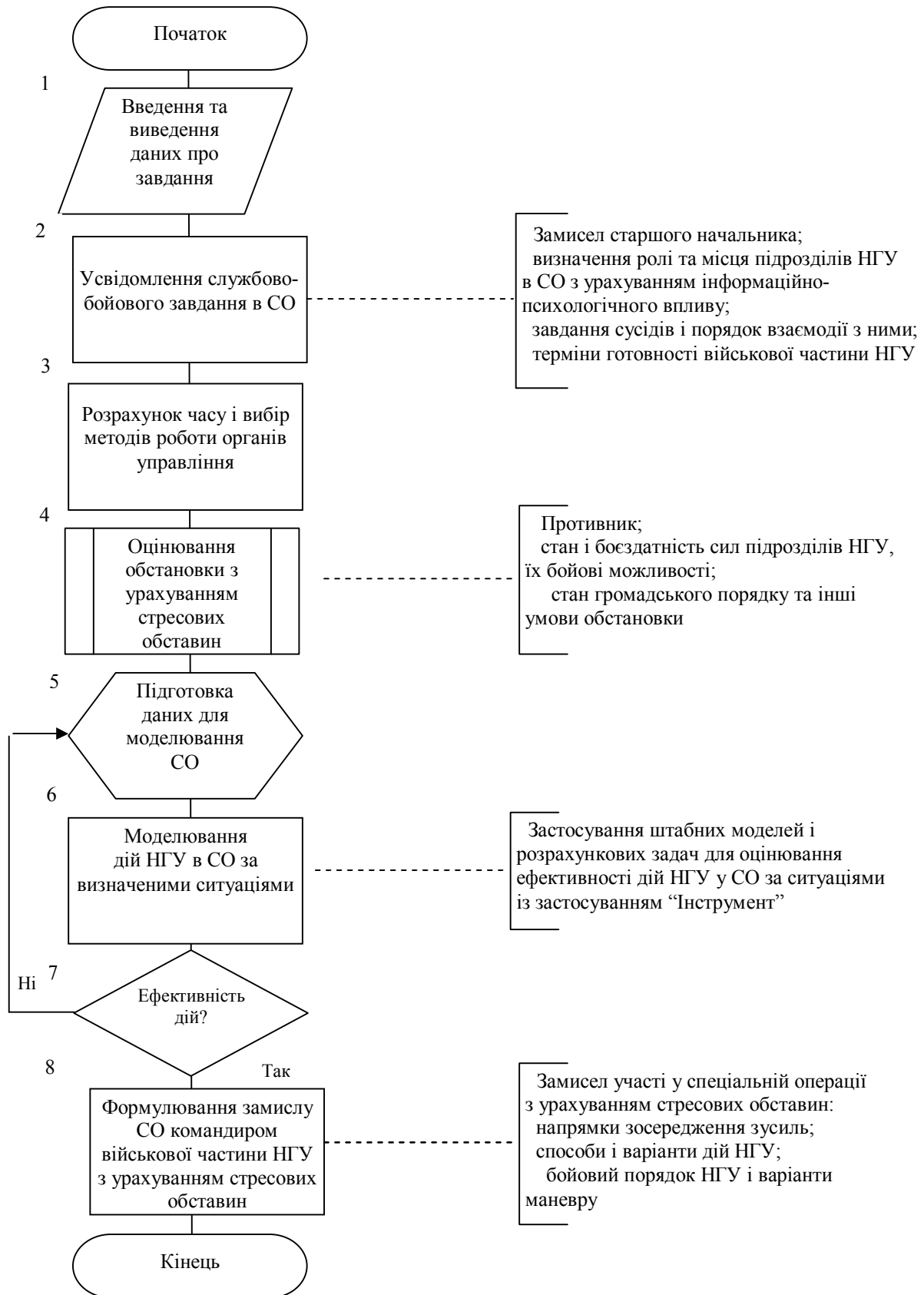
метод роботи органів управління, порядок підготовки і здійснюється орієнтування підрозділів НГУ шляхом віддання їм попередніх розпоряджень. Розрахунок часу, виходячи з установлених термінів готовності до дій, за вказівкою командира робить начальник штабу, при цьому визначається час, необхідний для вироблення замислу участі у СО. Командир визначає порядок роботи і видає вказівки, кому, що і до якого часу виконати, та приступає до оцінювання обстановки.

Під обстановкою розуміється сукупність усіх факторів, які в різному ступені прямо чи побічно можуть вплинути на підготовку, хід і результати СО. Усе різноманіття факторів обстановки для зручності їхнього оцінювання поєднується в основні групи, що називаються *елементами обстановки*: противник; стан та боєздатність сил і засобів, що застосовуються для проведення СО, попередження правопорушень і боротьби зі злочинністю; стан громадського порядку в районі несення служби, місцевість та інші умови обстановки.

Оцінювання обстановки полягає у послідовному вивченні й аналізі наявних даних про всі елементи обстановки, у виявленні умов, що утруднюють чи полегшують виконання завдання, й у визначенні заходів щодо ефективного використання позитивних факторів обстановки (див. рисунок).

Висновки з оцінки обстановки складають основу для вироблення замислу. Чим повніше командир буде знати обстановку, чим достовірніше буде його прогноз, тим менше прорахунків він допустить, ефективніше зможе застосовувати наявні сили та засоби для виконання завдання.

Керівництво процесом здійснюється через накази, бойові статuti тощо, а безпосереднє управління підготовкою вихідних даних, які необхідні командирі для всебічної оцінки обстановки, покладається на начальника штабу. Обсяг і ступінь вивчення й аналізу даних обстановки залежать від наявності часу та ланки управління. Виходячи з конкретних умов обстановки і характеру отриманого завдання її оцінка може проводитися у повному обсязі чи тільки за окремими елементами.

Метод роботи командира і штабу військової частини НГУ під час вироблення замислу участі у спеціальній операції

Залежно від наявного часу командир, оцінюючи обстановку, може заслухати короткі доповіді з питань, що його цікавлять, або тільки висновки відповідних начальників, розглянути лише окремі недостатньо ясні елементи обстановки, ознайомитися з окремими розрахунками, обговорити найбільш важливі питання оцінки обстановки зі своїми найближчими помічниками.

У ході вироблення замислу участі у СО з урахуванням стресових обставин командир прагне досягнути *трьох основних умов*: це максимальна ефективність заходів з проведення СО; стабілізація дій підрозділів НГУ; найменші втрати підрозділів НГУ.

При оцінюванні сил, що застосовуються у СО, визначаються: укомплектованість військової частини особовим складом, зброєю, транспортом і засобами зв'язку; позитивні сторони та недоліки під час виконання службово-бойових завдань, причини недоліків, реальність і дієвість заходів, що проводяться; можливості військової частини з виконання завдань за встановленого обсягу служби; рівень бойової готовності, навчання та військової дисципліни, моральний стан і досвід особового складу під час несення служби; стан засобів матеріально-технічного забезпечення; наявність у районі СО інших військових частин, органів МВС та їх можливості надання допомоги у СО; наявність і місця несення служби нарядів добровільних громадських формувань.

Під час оцінювання умов обстановки командир з урахуванням стресових обставин аналізує й оцінює фізико-географічні, кліматичні, гідрометеорологічні, економічні, соціально-політичні та релігійні умови, інженерне обладнання території, а також радіоелектронну, радіаційну, бактеріологічну (біологічну) обстановку. Із цього аналізу робляться висновки з указівкою характеру впливу різних факторів, умов обстановки на успішність виконання завдання.

При оцінюванні умов обстановки визначаються: наявність і стан маршрутів висування в райони СО; режим роботи підприємств, культурних та інших установ у районах СО; вплив пори року і метеорологічних умов на підготовку і проведення СО та використання транспортних і технічних засобів.

Серйозним психологічним фактором, що перешкоджає включенню механізму

вироблення замислу участі у СО, є ефект службово-бойової діяльності підрозділів НГУ на відстані (командир не бачить противника, вважає його як би не реальним і не існуючим, не може повірити, що хтось хоче заподіяти йому реальну шкоду). Нарешті, є і загальнолюдські причини прагнення ухилитися від прийняття рішення – звичайна людська лінь і небажання виходити зі стану відносного комфорту. Часто виходить так, що чим складніше завдання, тим менше втрат. Потенційний ризик і труднощі спонукають людей до більш ретельного планування та проведення дій. А прості завдання, навпаки, розслабляють, спричиняють непередбаченість і як наслідок – втрати.

На основі усвідомлення завдання, оцінки обстановки та розрахунків, підготовлених штабом, командир визначає *замисел участі у СО*, в якому зазначено: воєнні об'єкти, напрямки зосередження основних зусиль НГУ; способи та тактичні прийоми, варіанти дій підрозділів НГУ з указівкою заходів щодо омани противника; бойовий порядок військової частини (підрозділів) НГУ та варіанти маневру й умови їх здійснення. Спосіб дій підрозділів НГУ – це порядок застосування сил і засобів НГУ для виконання службово-бойового завдання. Тактичний прийом – це частина способу дій НГУ. Варіант дій НГУ – це спосіб або їх сукупність, що визначена командиром.

Моделювання службово-бойових дій підрозділів НГУ з урахуванням стресових обставин у процесі підготовки СО за наявності часу проводиться командиром і штабом за основними показниками СО при застосуванні штабних моделей і розрахункових задач типу “Інструмент” для вибору бойового порядку, блокування району дій, оцінювання ефективності дій НГУ тощо. Оцінювання ефективності угруповання НГУ, функціонування системи службово-бойових дій НГУ в цілому здійснюється з урахуванням трьох аксіом: по-перше, озброєння та військова техніка мають тактико-технічні характеристики; по-друге, військові формування мають бойові можливості (вогневі, маневрені, розвідувальні тощо); по-третє, система службово-бойових дій НГУ має властивості (ефективність і стійкість функціонування, адаптивність, оперативність, комунікативність, прихованість, рефлексивність та інформативність, обґрунтованість,

раціональність побудови структури, контрольованість тощо). Тактико-технічні характеристики ОВТ, бойові можливості військових формувань НГУ, властивості системи службово-бойових дій НГУ характеризуються показниками (критеріями та нормативами). Моделювання службово-бойових дій підрозділів НГУ в ході СО проводиться командиром миттєво за обстановкою.

Нерідко вироблення замислу участі у СО намагаються перекласти із себе на іншого. Передача тяжкості замислу: “вниз” – зняття завдання з підрозділу в цілому і передача його якомусь окремому елементу, приданим військам тощо; “наверх” – всі питання повинні вирішити вищі начальники, “наша справа” – лише виконувати розпорядження; “убік” – передати завдання сусідам, а не взаємодіяти з ними [4].

У процесі вироблення замислу участі у СО командир та інші органи управління використовують систему основних методів воєнно-наукового пізнання [2] – це методи-підходи (історичний і логічний, якісний і кількісний, натурний і модельний, концептуальний і системний, послідовної і паралельної роботи, індивідуальної і групової роботи, комплексний і програмно-цільовий) та методи-прийоми (оперативно-тактичний аналіз і синтез, порівняння і аналогія, абстракція і конкретизація, індукція і дедукція, моделювання бойових дій і експертних оцінок, узагальнення і описання, вимірювання і експеримент, спостереження, передбачення і прогнозування, омана противника і приховання замислу дій, оцінка обстановки за елементами замислу дій і за її елементами). Це забезпечує всебічну оцінку об’єктивних факторів, реальних умов обстановки, оцінку їх кількісної та якісної сторін, розгляд їх у безупинному розвитку та зміні, у протиріччі. У тісному взаємозв’язку із цим методом широко застосовуються загальнонаукові, логічні та математичні методи. Тактичні розрахунки виступають при цьому як основа пошуку найкращого варіанта дій у СО. Порядок тактичних розрахунків має повною мірою відповідати змісту й методам роботи органів управління НГУ. Із цією метою визначається, коли, де, які розрахунки за якими методиками виконуються, ким і для яких цілей використовуються розрахунки.

Цей процес намагаються полегшити. Наприклад, слідування бойовим статутам чи іншим інструкціям нерідко стає способом

ухилення від вироблення замислу бойових дій. Бойові статuti розраховані на якусь усереднену бойову ситуацію і є результатом узагальнення попереднього бойового досвіду із спробою його поширити на майбутні бої. Статuti визначають найбільш правильну і раціональну тактику дій за усередненою обстановкою.

Шаблон замислу часто не приводить до успіху. В умовах, коли є можливість відпрацювати порядок взаємодії, управління та забезпечення, замисел слід виробляти в кожній конкретній ситуації за обставинами. Зволікання з прийняттям рішень відповідає армійському прислів’ю “отримавши наказ, не поспішай його виконувати, оскільки буде скасування” – це бюрократія. Установка на те, що завдань ніяких немає, означає: “мені нічого не потрібно робити”. Відсутність прямих указівок не має бути підставою бездіяльності або сліпого слідування наказу.

У варіантах маневру вказуються [2, 5]: мета та способи маневру; маневруючі підрозділи; сили та засоби забезпечення маневру; куди здійснювати маневр; строки готовності до дій.

Після вироблення замислу участі у СО з використанням методу паралельної роботи (за браком часу на підготовку СО) штаб віддає підлеглим підрозділам попередні бойові розпорядження (стислі дані про противника, характер майбутніх дій, службово-бойове завдання, сусідів, основні заходи щодо підготовки до дій і час готовності).

Командир повинен постійно ставити собі запитання: чи не намагається він ухилитися від вироблення замислу участі у СО? Потрібно виходити з того, що відповідальність за невироблення замислу буде більш суворішою і невідворотною, ніж відповідальність за неправильно вироблений замисел участі у СО.

Швидка зміна обстановки нерідко робить віддання деталізованих наказів безглуздом, а очікування з боку підлеглих детального наказу спричиняє пасивність і бездіяльність. Підлеглий не повинен чекати від командира детального наказу. Потрібно дотримуватися принципу “постав завдання, дай сили і засоби та дозволь виконати його самостійно”. Відповідальність буде не за наслідки прийнятого замислу, а за недоліки у підготовці його вироблення. Навіть повна підготовка СО не гарантує успіху [4, 9].

Накази треба виконувати. Це аксіома. Однак рано чи пізно виникне ситуація, коли обстановка вимагатиме відступити від наказу.

При цьому потрібно керуватися таким: за загальним правилом виконавець має право змінювати способи виконання завдання, але не ухилятися від досягнення тактичної мети, яка має бути досягнута згідно з наказом. Заборона на відхід від вибраного способу виконання завдання повинна спеціально обумовлюватися особою, що віддає наказ.

Методичні основи під час вироблення замислу участі у СО повинні забезпечити якісну підготовку та проведення СО, органів управління й особового складу підрозділів НГУ до виконання службово-бойового завдання.

Висновок

Таким чином, найбільш детальніше виробляється замисел участі у СО, який визначає: воєнні об'єкти, напрямки зосередження основних зусиль НГУ; способи та тактичні прийоми, варіанти дій, заходи щодо омани противника; бойовий порядок військової частини та варіанти маневру. Вміння командира самостійно виробляти замисел участі у спеціальній операції з урахуванням стресових обставин – це навик більш важливий, ніж технічні навички та теоретичні знання.

Список використаних джерел

1. Про Національну гвардію України [Текст] : Закон України від 13.03.2014 р. № 876-VII // *Голос України*. – 2014. – 15 берез. – № 48.

2. Синтез адаптивних структур системи зенітного ракетно-артилерійського прикриття об'єктів і військ та оцінка її ефективності [Текст] : монографія / А. Я. Торопчин,

І. О. Кириченко, М. О. Єрмошин та ін. – Харків : ХУПС, 2006. – 348 с.

3. Протидія негативному інформаційно-психологічному впливу на особовий склад внутрішніх військ МВС України в умовах заворушень суспільно-політичного характеру [Текст] : монографія / І. І. Ліпатов, Г. А. Дробаха, К. Ю. Гунбін та ін. – Харків : НАНГУ, 2015. – 165 с.

4. Матеріали з АТО. – Харків : ХУПС, 2015. – 275 с.

5. Єрмошин, М. О. Пропозиції щодо рішення командира військової частини внутрішніх військ на участь у припиненні масових заворушень [Текст] / М. О. Єрмошин, І. Ю. Бірюков, С. П. Купін // *Честь і закон*. – 2010. – № 1. – С. 31–38.

6. Шмаков, О. М. Словник офіцера внутрішніх військ з воєнно-наукових питань [Текст] / О. М. Шмаков. – 5-те вид., переробл. і доповн. – Харків : Акад. ВВ МВС України, 2009. – 518 с.

7. Городнов, В. П. Методи кількісної оцінки рішень та моделювання службово-бойових дій частин і підрозділів внутрішніх військ [Текст] / В. П. Городнов. – Харків : Акад. ВВ МВС України, 2006. – 266 с.

8. Олещенко, О. А. Зміст керівництва та управління силами Національної гвардії України у процесі службово-бойової діяльності [Текст] / О. А. Олещенко, М. О. Єрмошин, М. М. Романюк // *Честь і закон*. – 2017. – № 1 (60). – С. 33–38.

9. Шмаков, О. М. Актуальність розвинення психологічних основ оперативного управління силами Національної гвардії України [Текст] / О. М. Шмаков // *Честь і закон*. – 2017. – № 1 (60). – С. 107–112.

Стаття надійшла до редакції 15.03.2018 р.

УДК 355.457.2:358.11.6 (043.3)

М. А. Ермошин, А. А. Олещенко, А. А. Побережный

**МЕТОДЫ РАБОТЫ КОМАНДИРА ВОИНСКОЙ ЧАСТИ НАЦИОНАЛЬНОЙ ГВАРДИИ
УКРАИНЫ ПРИ РАЗРАБОТКЕ ЗАМЫСЛА СПЕЦИАЛЬНОЙ ОПЕРАЦИИ С УЧЕТОМ
СТРЕССОВЫХ ОБСТОЯТЕЛЬСТВ**

Рассматриваются современные взгляды на методы работы командира воинской части Национальной гвардии Украины при разработке замысла специальной операции с учетом стрессовых обстоятельств.

Ключевые слова: замысел участия в специальной операции, стрессовые обстоятельства.

UDC 355.457.2:358.11.6 (043.3)

М. О. Yermoshin, O. A. Oleshchenko, A. A. Poberezhnyi

**METHODS OF WORK OF THE COMMANDER OF A MILITARY PART OF NATIONAL
GUARDS OF UKRAINE BY DEVELOPMENT TO A PLAN OF SPECIAL OPERATION IN VIEW
OF STRESSFUL CIRCUMSTANCES**

Among the main tasks performed by the National Guard of Ukraine is the protection of public order, the carrying out of special operations, ensuring the holding of mass events and taking part in the elimination of mass riots, etc. The manual defines the procedure for developing a plan for participation in a special operation by the commander to perform the task, namely: to understand the task, to assess the situation, to conduct reconnaissance, to organize the interaction and communication. The approaches outlined in the guidelines only determine the procedure for making the design, and the question of the methods of work of the military units of the military unit during the preparation and conduct of a special operation in the light of stressful circumstances is not provided.

To date, there are a large number of works on the methods of work of the commander and the headquarters of the military unit of the National Guard of Ukraine during the development of the concept of participation in a special operation. However, the issue of developing a rational version of the Guards in a special operation in the light of stress is not enough in the literature.

The purpose of the article is to create a list of factors that more determined the peculiarities of the process of developing the concept of participation in a special operation, taking into account the stressful circumstances affecting the commander and officers of the staff of the military unit of the National Guard of Ukraine.

In clause is considered modern sights on methods of work of the commander of a military part of National guards of Ukraine by development to a plan of special operation in view of stressful circumstances.

Keywords: a plan of special operation, stressful circumstances.

Єрмошин Михайло Олександрович – доктор військових наук, професор, старший науковий співробітник науково-дослідного центру службово-бойової діяльності НГУ Національної академії Національної гвардії України

Олещенко Олександр Анатолійович – перший заступник начальника штабу Головного управління Національної гвардії України

Побережный Андрій Анатолійович – старший науковий співробітник науково-дослідного центру службово-бойової діяльності НГУ Національної академії Національної гвардії України